

Ο ποντιακός Ελληνισμός και το παιχνίδι του Ερντογάν με την ιστορική μνήμη.

Γράφει ο Γιώργος Καραμπελιάς.

Θα ήθελα να θυμίσω μέρες που είναι, μέρες μνήμης για τα 101 χρόνια από τη γενοκτονία των Ποντίων, μια αντίθεση που είχε προσλάβει σχετικά μεγάλη έκταση κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες, στο ίδιο το εσωτερικό του πατριωτικού χώρου. Μία αντίθεση που με οδήγησε μάλιστα σε αντιπαράθεση με ανθρώπους με τους οποίους είχα συμπορευτεί επί μακρόν. Αναφέρομαι στην προσπάθεια της χρησιμοποίησης του ποντιακού πατριωτισμού ως οιονεί όπλου ενάντια στον ελληνικό πατριωτισμό και το συνολικό εθνικό συμφέρον!

Όπως γνωρίζουμε και θυμόμαστε οι περισσότεροι, η πολιτική του Ερντογάν κατά τη δεκαετία του 2000 μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 2010, παράλληλα με το “μπαστούνι” των παραβιάσεων και της καταστολής τόσο στο εσωτερικό όσο και στον γεωπολιτικό περίγυρο της Τουρκίας, προσπάθησε συστηματικά να χρησιμοποιήσει και την ήπια ισχύ, το “καρότο”.

Ήταν η εποχή του δόγματος Νταβούτογλου για “μηδενικά προβλήματα” με τους γείτονες και της απόπειρας ενσωμάτωσης των μειονοτήτων, ιδιαίτερα των Κούρδων (μετά τη σύλληψη Οτσαλάν), στη νεοοθωμανική στρατηγική. Τότε θα επιτραπεί η δημιουργία και φιλοκουρδικών κομμάτων, ενώ ο Ερντογάν θα διανύει τον μήνα του μέλιτος με τον “κουμπάρο” του Άσαντ, στη Συρία. Σε αυτά τα πλαίσια αναπτύσ-

σοταν και μία στρατηγική “ήπιου” και σταδιακού προσεταιρισμού των Ελλήνων σε αυτή την καινούργια “νεο-οθωμανική κοινοπολιτεία”.

Όλα θα αρχίσουν με το σχέδιο Ανάν, ενώ θα ακολουθήσει η διείσδυση των τουρκικών σίριαλ και οι διορισμοί Ελλήνων πανεπιστημιακών στα τουρκικά πανεπιστήμια. Ταυτόχρονα άρχισαν να αυξάνονται τα ταξίδια των Ελλήνων στη Μικρά Ασία και την Πόλη και άρχισε να επιτρέπεται ακόμα και μια ελεγχόμενη συζήτηση σε ακαδημαϊκούς κύκλους για τους διωγμούς των χριστιανικών πληθυσμών από τον “κεμαλισμό”.

Τα ανοίγματα Ερντογάν στον ποντιακό ελληνισμό.

Σε αυτά τα πλαίσια αναπτύσσεται και το σχέδιο της προσέγγισης με τους μικρασιατικής καταγωγής Έλληνες και κυρίως τους Πόντιους, με το άνοιγμα του Πόντου στον τουρισμό «ιστορικής μνήμης» για τους Έλληνες Ποντίους, που θα οδηγήσει το 2010 και στο άνοιγμα της Παναγίας Σουμελά για τη λειτουργία του Δεκαπενταύγουστου, προκαλώντας ρίγη συγκίνησης όχι μόνο στους Ποντίους, αλλά και σε όλους τους Έλληνες.

Αυτή η πολιτική του Ερντογάν θα συναντήσει μεγάλη ανταπόκριση στην Ελλάδα, όχι μόνο στο φιλοτουρκικό και ενδοτικό λόμπι, αλλά και σε ένα μεγάλο μέρος του μικρασιατικού και ποντιακού χώρου. Και τα βασικά επιχειρήματα ήταν πώς έτσι οι Πόντιοι θα επανασυνδεθούν με τον ιστορικό Πόντο και τους ελληνόφωνους της περιοχής και ίσως ακόμα κατορθώσουν να αναζωπυρώσουν και την υπνώπτουσα ελληνική συνείδηση των κρυπτοχριστιανών της περιοχής.

Αναμφίβολα κάτι τέτοιο θα μπορούσε να επιχειρηθεί, κυρίως για λόγους μνήμης και ενίσχυσης της εθνικής ταυτότητας των νεότερων Ποντίων, καθώς και για να προκαλέσει μια αναβίωση της χρήσης της ποντιακής γλώσσας από ένα μέρος των μουσουλμάνων (ή ίσως και των κρυπτοχριστιανών του Πόντου). Και εν τέλει έτσι λειτούργησε εν μέρει. Ακριβώς γι’ αυτό, στη συνέχεια, το τουρκικό κράτος τρομοκρατημένο, όχι μόνο θα κλείσει την Παναγία Σουμελά για “επισκευές” αλλά, τα τελευταία χρόνια, με πρόσχημα ακριβώς αυτές τις “επισκευές”, δεν επιτρέπει ούτε την ετήσια λειτουργία του Δεκαπενταύγουστου.

Το επικίνδυνο όμως ήταν ότι αυτή η εξέλιξη συνοδευόταν από μία ολόκληρη θεωρία η οποία υποστήριζε πως για τη γενοκτονία των Ποντίων και του μικρασιατικού ελληνισμού συνολικά δεν ήταν υπεύθυνος ο διαχρονικός τουρκικός επεκτατικός εθνικισμός, αλλά οι Νεότουρ-

κοι και ο κεμαλισμός αποκλειστικά. Επομένως, η άνοδος των ισλαμιστών του Ερντογάν και του Νταβούτογλου, σε αντιπαράθεση με τον κεμαλικό εθνικισμό, μπορούσε να ανοίξει μία νέα ιστορική περίοδο “οθωμανικού χαρακτήρα”, δηλαδή αποδοχής μιας πολυεθνικότητας και της λίγο πολύ ισότιμης παρουσίας των μειονοτήτων στη σύγχρονη Τουρκία.

“Δύο στρατόπεδα” στον πατριωτικό χώρο.

Θυμάμαι από πολύ παλιά, από τη δεκαετία του 1980, την ήπια τότε αντίθεσή μου με ένα συγκεκριμένο κομμάτι του πατριωτικού ποντιακού χώρου, προερχόμενου κατ’ εξοχήν από το πατριωτικό ΠΑΣΟΚ, που επέμενε συστηματικά στις ευθύνες του “κεμαλισμού” για τις γενοκτονίες. Αντίθετα, εγώ επέμενα πάντοτε στα διαχρονικά, σοβινιστικά και γενοκτόνα χαρακτηριστικά του τουρκικού κρατικού σχηματισμού, ο οποίος οικοδομήθηκε εξ αρχής πάνω στην ενσωμάτωση και την εθνοκάθαρση (όταν χρειαζόταν) των κατακτημένων λαών. Και δόξα τω Θεώ όλοι γνωρίζουμε το παιδομάζωμα.

Ωστόσο, επειδή κατανοούσα την επικέντρωση στον Κεμάλ από την πλευρά των Ποντίων, διότι αυτός άρχισε τους μεγάλους διωγμούς το 1919 εναντίον των Ποντίων, δεν προέβαλλα τότε ιδιαίτερα αυτούς τους προβληματισμούς μου, μιας και όλοι βρισκόμασταν σε έναν ενιαίο πατριωτικό χώρο. Ωστόσο, στις αρχές της δεκαετίας του 2000, αυτή η διαφοροποίηση θα μεταβληθεί σε ιδεολογικοπολιτική αντίθεση.

Διότι, εγώ υποστήριζα πως ο νεο-οθωμανισμός που αναπτύσσεται από την εποχή του Οζάλ και κορυφώνεται με τους Ερντογάν, Γκιουλ, Νταβούτογλου και Γκιουλέν, δεν συνιστά επιστροφή στην πολυεθνική Οθωμανική Αυτοκρατορία του Αβδούλ Χαμίτ. Αντιθέτως υποστήριζα πως συγκροτεί μία νέα ισλαμοκεμαλική σύνθεση, η οποία συνδυάζει τον κεμαλικό κρατισμό και τη στρατοκρατία με τον οθωμανικό επεκτατισμό. (βλ. “Τουρκία Ισλάμ και κρίση του Κεμαλισμού από το 2001”, “Νεο-οθωμανισμός και σύγχρονη Ελλάδα”, το 2009 έως το “Η Τουρκία του Ερντογάν” το 2019).

Υποστήριζα τότε το κίνημα της επιστροφής των Ποντίων στα πατρογονικά τους εδάφη, ως στοιχείο ενδυνάμωσης της εθνικής ταυτότητας και όχι βέβαια τις αυταπάτες που καλλιεργούνταν ακόμα και σε ένα μέρος του οργανωμένου ποντιακού χώρου, συχνά άθελά τους, που κατέτειναν στο να εξωραΐζουν το καθεστώς Ερντογάν. Θυμάμαι την έντονη διαφωνία μου πάνω σε αυτό το ζήτημα ακόμα και με ανθρω-

πους με τους οποίους είχαμε συμπορευθεί επί πολλά χρόνια, όπως με τον Πόντιο ιστορικό, Βλάση Αγτζίδη.

Ο Αγτζίδης ετάσσετο υπέρ μιας συναινετικότερης πολιτικής απέναντι στην ερντογανική Τουρκία και την ανάγκη προσέγγισης με τους Τούρκους διανοούμενους, υποβαθμίζοντας το γεγονός πως η νεοοθωμανική Τουρκία συνέχιζε τη συνολική επιθετική πολιτική της έναντι της Ελλάδας. Στα ίδια πλαίσια εντάσσεται και η ιδεολογική αντιπαράθεση με όσους γενίκευσαν αυτή τη λογική, ιδιαίτερα στα 2007-2008, προκρίνοντας ακόμα και τη δημιουργία μιας ελληνοτουρκικής ομοσπονδιακής δομής ως της μόνης λύσης απέναντι στην παρακμή του ελληνισμού, όπως συνέβη προς στιγμήν και με έναν σημαντικό διανοούμενο, τον Χρήστο Γιανναρά.

Η εργαλειοποίηση της νοσταλγίας.

Δηλαδή, η εργαλειοποίηση της νοσταλγίας και της εμμονής στην ιδιαίτερη ταυτότητα που χαρακτηρίζει τους Πόντιους, οδηγούσε σε μια πολιτική που εν τέλει ερχόταν σε αντίθεση με το συνολικό πατριωτικό και εθνικό συμφέρον. Διότι, όπως τονίζαμε, μία πολιτική προσέγγισης με την Τουρκία στο λεγόμενο επίπεδο της “κοινωνίας των πολιτών” και των οικονομικών-πολιτιστικών σχέσεων, όσο η Τουρκία συνεχίζει να συνιστά μείζονα απειλή για την ανεξαρτησία μας, θα έχει συνολικά αρνητικές συνέπειες.

Και αυτό γιατί στις σημερινές συνθήκες αδυναμίας πληθυσμιακής, οικονομικής και πολιτισμικής του ελληνισμού απέναντι στον τουρκισμό, μία τέτοια συνεπαφή θα μεταβαλλόταν σε ένα ακόμα όπλο στην πολιτική της Τουρκίας για τον προσεταιρισμό των Ελλήνων και τον παραπέρα εκμαυλισμό των ελίτ της χώρας, εθίζοντάς μας στη συνεπαφή με ένα καθεστώς που δεν παύει να παρανομεί καθημερινά σε βάρος της Ελλάδας (καθόλου τυχαία, τα τουρκικά σήριαλ παίζονται στην Ελλάδα και όχι τα ελληνικά στην Τουρκία).

Με αυτό ακριβώς το σκεπτικό ήρθαμε και σε έντονη αντίθεση με την πολιτική του Πατριάρχη Βαρθολομαίου για την αποδυνάμωση της Εκκλησίας της Ελλάδας, την οποία επίσης χρησιμοποιούν οι Τούρκοι προς την ίδια κατεύθυνση, γεγονός που μας έκανε να παρεξηγηθούμε από αρκετούς συναγωνιστές και από φίλους κληρικούς που θεώρησαν πως στρεφόμεστε αναίτια ενάντια στο σύμβολο της ορθοδοξίας. Σήμερα, δυστυχώς, οι εξελίξεις δικαιώνουν τη δυσπιστία μας.

Οι αυταπάτες για “ειρηνικό” νεοοθωμανισμό.

Ο “ειρηνικός” νεοοθωμανισμός έχει μεταμορφωθεί σε ένα στρατοκρατικό τέρας, που στρέφεται ενάντια σε όλους τους άλλους λαούς, μέσα και έξω από την Τουρκία και κατ’ εξοχήν εναντίον των Ελλήνων, προφανώς και των Ποντίων. Και οι αυταπάτες και οι θεωρίες της “επιστροφής” σε έναν ειρηνευμένο Πόντο πήγαν περίπατο. Πατρίδα των Ποντίων είναι σήμερα η Ελλάδα. Εδώ κρατάνε άσβεστη τη μνήμη της καταγωγής τους και της γενοκτονίας, ως στοιχείο ενίσχυσης της εθνικής ταυτότητας.

Πιστεύουμε λοιπόν πως, όσο η Τουρκία συνεχίζει να απειλεί τον ελληνισμό με υποταγή και αφανισμό, δεν υπάρχει κανένα περιθώριο χαλάρωσης της επαγρύπνησης μας. Οι επαφές που θα είχαν κάποιο νόημα είναι οι επαφές με εκείνες τις δυνάμεις που στην Τουρκία παλεύουν ενάντια στον τουρκικό εθνικισμό, δηλαδή τους Κούρδους, τους κρυπτοχριστιανούς και τους λίγους θαρραλέους δημοκράτες που καταγγέλλουν τον σοβινιστικό χαρακτήρα του τουρκισμού, πληρώνοντας βαρύ προσωπικό τίμημα.

Όπως άλλοτε οι Κρήτες, σήμερα οι Πόντιοι, βρίσκονται στον πυρήνα του νεότερου ελληνικού πατριωτισμού. Αυτόν θα μεταφέρουν από την Τραπεζούντα στα πεδία της σύγκρουσης με τους ξένους κατακτητές, ιδιαίτερα τους Βουλγάρους στην Κατοχή. Καθόλου τυχαία σήμερα πρωτοστατούν στις κινητοποιήσεις για το Μακεδονικό, καθώς και στην εθνική εγρήγορση ενάντια στον τουρκικό επεκτατισμό. Τελικώς, το ταξίδι στον πατρογονικό Πόντο και η εμμονή για το άνοιγμα της Παναγίας Σουμελά, αυτή την ελληνική ταυτότητα και τον συνολικό ελληνικό πατριωτισμό ενίσχυσαν και όχι τις όποιες ελληνοτουρκικές νεοοθωμανικές φαντασιώσεις.

Πηγή : <https://www.antibaro.gr/article/>